

Justitieutskottets betänkande 2023/24:JuU27

Sveriges deltagande i Europeiska åklagarmyndigheten

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till en ny lag om Sveriges deltagande i Europeiska åklagarmyndigheten och till ett antal följdändringar i andra lagar.

Förslagen innebär att lagstiftningen anpassas för att Sverige ska uppfylla de krav som ställs för ett svenskt deltagande i Europeiska åklagarmyndigheten.

Den nya lagen och övriga lagändringar föreslås träda i kraft den dag som regeringen bestämmer.

I betänkandet finns två särskilda yttranden (SD, V).

Behandlade förslag

Proposition 2023/24:87 Sveriges deltagande i Europeiska åklagarmyndigheten.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Sveriges deltagande i Europeiska åklagarmyndigheten	5
Särskilda yttranden	12
1. Sveriges deltagande i Europeiska åklagarmyndigheten (SD)	12
2. Sveriges deltagande i Europeiska åklagarmyndigheten (V)	12
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	14
Propositionen	14
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	15

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Sveriges deltagande i Europeiska åklagarmyndigheten

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om Sveriges deltagande i Europeiska åklagarmyndigheten,
  2. lag om ändring i rättegångsbalken,
  3. lag om ändring i lagen (1994:1920) om allmän löneavgift,
  4. lag om ändring i socialavgiftslagen (2000:980),
  5. lag om ändring i brottsdatalagen (2018:1177),
  6. lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område,
  7. lag om ändring i lagen (2018:1694) om Tullverkets behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område,
  8. lag om ändring i lagen (2018:1695) om Kustbevakningens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område,
  9. lag om ändring i lagen (2018:1696) om Skatteverkets behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område,
  10. lag om ändring i lagen (2018:1697) om åklagarväsendets behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område.
- Därmed bifaller riksdagen proposition 2023/24:87 punkterna 1–10.

Stockholm den 23 maj 2024

På justitieutskottets vägnar

Richard Jomshof

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Richard Jomshof (SD), Ardalan Shekarabi (S), Louise Meijer (M), Annika Strandhäll (S), Adam Marttinen (SD), Petter Löberg (S), Mikael Damsgaard (M), Anna Wallentheim (S), Katja Nyberg (SD), Mattias Vepsä (S), Charlotte Nordström (M), Gudrun Nordborg (V), Torsten Elofsson (KD), Ulrika Liljeberg (C), Pontus Andersson Garpvall (SD), Rasmus Ling (MP) och Martin Melin (L).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2023/24:87 Sveriges deltagande i Europeiska åklagarmyndigheten. I propositionen föreslår regeringen att Sverige bör delta i Europeiska åklagarmyndigheten (Eppo) för att bidra i kampen mot korruption och bedrägerier med EU-medel. För att uppfylla de krav som ställs för ett svenskt deltagande i Eppo föreslår regeringen en ny lag om deltagande i Eppo och ett antal följdändringar i andra lagar.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Inga följdmotioner har väckts med anledning av propositionen.

Utskottets överväganden

Sveriges deltagande i Europeiska åklagarmyndigheten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till en ny lag om Sveriges deltagande i Europeiska åklagarmyndigheten och till ett antal följändringar i andra lagar.

Jämför särskilt yttrande 1 (SD) och 2 (V).

Bakgrund

Inrättandet av Eppo

Skyddet av EU:s finansiella intressen har under lång tid varit en högt prioriterad fråga för medlemsstaterna. Flera åtgärder har vidtagits för att på olika sätt åtgärda problemet med brottslighet som riktar sig mot unionens medel. Genom Lissabonfördraget infördes den rättsliga grunden för att inrätta Eppo i artikel 86 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

Europeiska kommissionen (kommissionen) lade 2013 fram ett förslag till förordning om inrättande av Eppo. Kommissionen gjorde i samband med förslaget också en konsekvensanalys och en sammanfattning av denna (SWD(2013) 274 final respektive SWD(2013) 275 final). I konsekvensanalysen angavs det bl.a. att unionens finansiella intressen inte var skyddade på ett tillfredsställande sätt och att de dittillsvarande åtgärderna för att skydda unionens finansiella intressen inte var tillräckliga för att möta svårigheterna som är förenade med utredning, åtal och lagföring av brottslighet som är riktad mot EU:s finansiella intressen. Under förhandlingarna mellan 2013 och 2017 ändrades förslaget i flera avseenden. Någon enhällighet mellan medlemsstaterna kunde inte nås och i april 2017 beslutades om ett fördjupat samarbete mellan sexton av medlemsstaterna. Samarbetet ledde till att man antog rådets förordning (EU) 2017/1939 av den 12 oktober 2017 om genomförande av fördjupat samarbete om inrättande av Europeiska åklagarmyndigheten, här benämnd Eppoförordningen. Sverige valde att stå utanför det fördjupade samarbetet när det inrättades. För de medlemsstater som från början deltog i det fördjupade samarbetet är förordningen bindande och direkt tillämplig fr.o.m. ikraftträdandet. För medlemsstater som väljer att delta i Eppo i efterhand gäller förordningen fr.o.m. den dag som kommissionen eller, i förekommande fall, rådet bestämmer. En medlemsstat som önskar delta i det fördjupade samarbetet ska anmäla detta till rådet och kommissionen. Kommissionen ska inom fyra månader efter att anmälan har mottagits bekräfta medlemsstatens deltagande och om kommissionen finner att villkoren för att

delta är uppfyllda ska den konstatera detta och besluta om nödvändiga övergångsåtgärder för tillämpningen av de akter som redan har antagits inom ramen för det fördjupade samarbetet (artikel 331.1 EUF-fördraget).

Efter det att Eppoförordningen antogs pågick under några års tid ett förberedande arbete med att göra Eppo operativ. Eppo startade sin verksamhet den 1 juni 2021 genom ett beslut av kommissionen.

Eppo utreder och väcker åtal för brott mot EU:s finansiella intressen

Eppo utreder och väcker åtal för de brott som omfattas av Eppos behörighet, i första hand brott enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/1371 av den 5 juli 2017 om bekämpande genom straffrättsliga bestämmelser av bedrägeri som riktar sig mot unionens finansiella intressen (SEFI-direktivet). Exempel på brott som kan omfattas av behörigheten är bedrägeri, penningtvätt, korruption och mutbrott. Även vissa gränsöverskridande skattebrott som rör mervärdesskatt, som bl.a. inbegriper en total skada på minst 10 miljoner euro, omfattas av Eppos behörighet.

De medlemsstater som deltar i Eppo avsäger sig sin primära behörighet när det gäller utredning och lagföring av brott som omfattas av Eppos materiella och territoriella behörighet. Eppo har alltså rätt att inleda, ta över och genomföra förundersökningar i de deltagande medlemsstaterna för sådana brott, om de riktar sig mot EU:s finansiella intressen. Nationella åklagare i medlemsstaterna får inleda förundersökning för brott som ligger inom Eppos behörighet, men Eppo måste då informeras och har därefter rätt att ta över utredningen.

Eppos organisation

Eppo är en självständig EU-myndighet som verkar på såväl central som decentraliserad nivå.

Eppos centrala nivå, som finns i Luxemburg, består av ett kollegium, permanenta avdelningar, en europeisk chefsåklagare, två biträdande europeiska chefsåklagare, en europeisk åklagare från respektive medlemsstat och en administrativ direktör.

Eppos decentraliserade nivå består av europeiska delegerade åklagare som är placerade i medlemsstaterna. De europeiska delegerade åklagarna agerar på Eppos vägnar i sina respektive medlemsstater. De ska ha samma befogenheter som nationella åklagare när det gäller utredningar, lagföring och väckande av talan, utöver de särskilda befogenheter och den särskilda ställning som de har enligt Eppoförordningen. De ansvarar för utredningar och lagföringar som de har inlett, tilldelats eller övertagit. De har dock inte en självständig ställning utan lyder under åklagarna på den centrala nivån. När de europeiska delegerade åklagarna agerar inom ramen för sitt uppdrag ska de ha en oberoende ställning i förhållande till de nationella myndigheterna. De europeiska delegerade åklagarna får emellertid även utöva verksamhet som nationella åklagare, i den utsträckning det inte hindrar dem från att utöva sina skyldigheter enligt Eppoförordningen.

Propositionen

Sverige bör delta i Eppo

Regeringen konstaterar att det är av stor vikt att brott mot EU:s finansiella intressen utreds effektivt och på ett rättssäkert sätt inom hela EU. Kommissionen framhåller att EU-länderna går miste om minst 50 miljarder euro i momsintäkter om året på grund av bedrägerier. År 2015 upptäckte och rapporterade EU-länderna bedrägerier utanför momsområdet med påverkan på EU:s budget på runt 638 miljarder euro. Eppo kommer sannolikt att spela en allt viktigare roll i att utreda och åtala sådana brott och har redan bidragit till ett större fokus på brott mot EU:s finansiella intressen. Enligt Eppos årsrapport för 2022 har myndigheten hanterat 3 318 brottsanmälningar, öppnat 865 utredningar och beslagtagit egendom motsvarande 359,1 miljarder euro under året. I slutet av 2022 hade Eppo 1 117 aktiva utredningar där skadorna uppskattas uppgå till 14,1 miljarder euro. Eppos verksamhet innebär också att kompetensen på området kan öka och att risken för korruption och förluster av EU-medel kan minska i samtliga medlemsstater.

Regeringen konstaterar att antalet medlemsstater som deltar i samarbetet nu är 22 och att det innebär att Sverige tillhör en minoritet av medlemsstater som inte deltar. Med undantag för de länder som har valt att på olika sätt stå utanför det straffrättsliga samarbetet, dvs. Danmark och Irland, är det i dagsläget endast Ungern, Polen och Sverige som inte deltar i Eppo. Det ligger i Sveriges intresse att Eppo blir en så effektiv myndighet som möjligt, eftersom syftet med Eppo är att bekämpa brott som riktar sig mot unionens finansiella intressen. Sådana brott leder årligen till att mycket betydande medel går förlorade för både EU och medlemsstaterna. Den omständigheten att Sverige tillhör nettobetalarerna till EU bidrar till att det finns ett stort intresse av att förbättra brottsbekämpningen på området. Genom att delta i Eppo kan Sverige också påverka samarbetet och medlemsstaternas prioriteringar på området. Enligt regeringen finns det många fördelar med att Sverige deltar i Eppo.

En ny lag med kompletterande bestämmelser till Eppoförordningen

Regeringen konstaterar att vid ett svenskt deltagande i Eppo blir Eppoförordningen direkt tillämplig i nationell rätt, vilket innebär att den varken ska eller får införlivas i eller omvandlas till nationell rätt. Det kan dock behövas kompletterande nationella bestämmelser för att en EU-förordning ska kunna tillämpas i den nationella rättsordningen. Regeringen bedömer att Eppoförordningen innehåller ett antal bestämmelser som kräver lagändringar.

Regeringen anser att det framstår som mest ändamålsenligt att så långt som möjligt samla merparten av de kompletterande bestämmelserna i en särskild lag, särskilt med beaktande av att det i flera avseenden saknas motsvarande nationell lagstiftning som den som föreslås. På så sätt blir också lagstiftningen som handlar om Eppo mer överskådlig. Enligt regeringen bör det därför införas en ny lag som kompletterar Eppoförordningens bestämmelser. Den nya

lagen bör innehålla en bestämmelse som klargör att lagen kompletterar EU-förordningen.

Regeringen anser vidare att en del frågor dock lämpar sig bättre att föra in i befintliga lagar, såsom Eppos rätt att få tillgång till personuppgifter samt vissa regler om arbetsgivaravgift och betalning av allmän löneavgift. Detsamma gäller den svenska europeiska åklagarens och de svenska europeiska delegerade åklagarnas möjligheter att överklaga mål till Högsta domstolen och en bestämmelse om jäv för särskilda åklagare.

Eppos materiella behörighet

Regeringen bedömer att det inte behövs någon ytterligare lagstiftning om Eppos materiella behörighet i anledning av Sveriges deltagande i Eppo. Eppos behörighet är knuten till om brottet skadar unionens finansiella intressen och om handlandet är kriminaliserat enligt SEFI-direktivet eller rambeslut 2008/841/RIF av den 24 oktober 2008 om kampen mot organiserad brottslighet (rambeslutet om kampen mot organiserad brottslighet), som båda är genomförda i svensk rätt.

Eppos behörighet är primär, vilket innebär att medlemsstaterna inte får utöva behörighet för en gärning som Eppo utövar sin behörighet för. Det är därför viktigt att slå fast under vilka förhållanden och för vilka brott Eppo har behörighet. Myndigheterna i de deltagande medlemsstaterna har dessutom en skyldighet att rapportera brott som kan omfattas av Eppos behörighet till Eppo (artikel 24). Utgångspunkten är att Eppo ska kunna utöva sin behörighet för vissa brott som skadar unionens finansiella intressen. Eppoförordningens resonemang utgår från termen ”brott” men redan när det i enlighet med nationell lagstiftning finns rimliga skäl att anta att ett brott som omfattas av Eppos behörighet håller på att begås eller har begåtts ska den europeiska delegerade åklagaren besluta att inleda en utredning (artikel 22 och artikel 26.1). I propositionen finns en mer utförlig redogörelse av Eppos behörighet (se avsnitt 5).

Eppos utredningsarbete i Sverige

Regeringen konstaterar att det av Eppoförordningen framgår att den europeiska åklagaren och de europeiska delegerade åklagarna ska verka i hela unionens intresse och att de varken får be om eller ta emot instruktioner från någon person utanför Eppo, någon av medlemsstaterna i unionen eller någon av unionens institutioner, organ eller byråer när de fullgör sina skyldigheter enligt förordningen. Detsamma gäller även för andra personalkategorier som är anställda av Eppo (artikel 6). Samtidigt är det Eppo, och inte de enskilda åklagarna vid myndigheten, som ansvarar för utredning, lagföring och väckande av talan (artikel 4). I detta arbete spelar de permanenta avdelningarna en viktig roll. De permanenta avdelningarnas verksamhet regleras i artikel 10. Avdelningarna har bl.a. till uppgift att kontrollera och leda utredningar som

genomförs av de europeiska delegerade åklagarna. De permanenta avdelningarna fattar bl.a. beslut om att väcka talan, skriva av ärenden eller att återuppta utredningar. Vid behov beslutar de även om att ge den europeiska delegerade åklagaren i uppdrag att inleda en utredning eller överta en utredning.

I de europeiska åklagarnas uppdrag ingår det att på den permanenta avdelningens vägnar övervaka de utredningar som de europeiska delegerade åklagarna handlägger i ursprungsmedlemsstaten (artikel 12.1). Den övervakande europeiska åklagaren får också under vissa förutsättningar ge den handläggande europeiska delegerade åklagaren instruktioner i ett enskilt ärende (artikel 12.3). De europeiska åklagarna ska fungera som sambandsmän och informationskanaler mellan de permanenta avdelningarna och de europeiska delegerade åklagarna i sina respektive ursprungsmedlemsstater. De ska kontrollera genomförandet av Eppos arbetsuppgifter i sina respektive medlemsstater i nära samråd med de europeiska delegerade åklagarna (artikel 12.5).

De europeiska delegerade åklagarna ska agera på Eppos vägnar i sina respektive medlemsstater och ha samma befogenheter som nationella åklagare när det gäller utredningar, lagföring och väckande av talan, utöver och med förbehåll för de särskilda befogenheter och den särskilda ställning som tillkommer dem och på de villkor som anges i förordningen. De europeiska delegerade åklagarna ska ansvara för de utredningar och lagföringar som de har inlett, tilldelats eller övertagit. Vidare ska de europeiska delegerade åklagarna följa den ledning och de instruktioner som ges av den permanenta avdelning som handlägger ärendet och följa instruktioner från den övervakande europeiska åklagaren. De ska också ansvara för att väcka talan, ha behörighet att presentera svaromål, delta vid bevisupptagning och använda tillgängliga rättsmedel i enlighet med nationell lagstiftning (artikel 13.1). De europeiska delegerade åklagarna ska vidare ha rätt att både vidta utredningsåtgärder och andra åtgärder på egen hand och att instruera de nationella behöriga myndigheterna i sin medlemsstat att göra det. Myndigheterna ska se till att alla instruktioner följs och vidta de åtgärder som de har blivit anvisade. Myndigheterna ska även vidta sådana brådskande åtgärder som krävs för att säkerställa effektiva utredningar, också utan specifika instruktioner från den handläggande europeiska delegerade åklagaren. De nationella myndigheterna ska i dessa fall utan onödigt dröjsmål informera den handläggande europeiska delegerade åklagaren om de brådskande åtgärder som de har vidtagit (artikel 28.1–28.2).

Regeringen föreslår att de svenska europeiska delegerade åklagarna ska ha ställning som särskilda åklagare och ha samma befogenheter som en allmän åklagare när de utför uppgifter för Eppo. Samma sak ska gälla för den svenska europeiska åklagaren när han eller hon har övertagit åklagaruppgifter från de svenska europeiska delegerade åklagarna enligt Eppoförordningen. Förslaget motiveras bl.a. med att en särskild åklagare har en behörighet som är begränsad till särskilt angivna typer av ärenden till skillnad från en allmän åklagare som har en generell behörighet att utföra allmänt åtal. Med beaktande av den

begränsning av de brott som Eppo har behörighet för framstår därför alternativet att göra Eppos svenska åklagare till särskilda åklagare som det mest ändamålsenliga.

Lagföringen i Sverige av brott som Eppo utreder

I artikel 86.2 i EUF-fördraget framgår det att Eppo ska föra talan för de brott som myndighetens behörighet omfattar vid medlemsstaternas behöriga domstolar. Eppo har viss möjlighet att välja i vilket land som talan ska föras enligt artikel 36.3 och 36.4 i Eppoförordningen. Utgångspunkten är dock att det är i den handläggande europeiska delegerade åklagarens medlemsstat som talan ska väckas. Det kan därför förväntas att lagföring i merparten av de utredningar som de svenska europeiska delegerade åklagarna handlägger kommer att äga rum i Sverige. Det kan emellertid aktualiseras såväl att talan i utredningar som har bedrivits här väcks i andra medlemsstater som att talan i utredningar som har bedrivits i andra medlemsstater väcks här.

För att svenska domstolar ska vara behöriga att handlägga mål där utredningen har gjorts i en annan medlemsstat är bedömningen att det krävs både att den permanenta avdelningen har fattat beslut om att lagföring ska äga rum här, med stöd av artikel 36.3 i förening med 26.4 och 26.5 eller artikel 36.4, och att det finns svensk domsrätt.

När det gäller vilken svensk domstol som är behörig att pröva en talan som Eppo ska nationell rätt tillämpas (artikel 36.5). Det innebär att de svenska Eppoåklagarna kommer att föra talan i svensk allmän domstol och att forumreglerna i 19 kap. rättegångsbalken blir tillämpliga.

Regeringen föreslår genom ett tillägg i 7 kap. 8 § rättegångsbalken att svenska Eppoåklagare självständigt ska få överklaga domar och beslut till Högsta domstolen och väcka åtal där. Regeringen bedömer att det i övrigt inte krävs lagstiftningsåtgärder för svenska Eppoåklagares lagföring i Sverige.

Eppos tillgång till personuppgifter hos svenska myndigheter

Enligt Eppoförordningen ska europeiska delegerade åklagare kunna få tillgång till all relevant information som finns lagrad i nationella databaser för brottsutredning och brottsbekämpning på samma villkor som gäller enligt nationell lagstiftning i liknande ärenden. Detsamma gäller uppgifter i andra relevanta register som tillhör offentliga myndigheter (artikel 43.1).

Regeringen föreslår med anledning av detta ändringar i de brottsbekämpande myndigheternas brottsdatalogar med innebörden att Eppo får tillgång till relevanta personuppgifter trots förundersökningssekretess eller sekretess till skydd för rättsligt samarbete och för vissa uppgifter som avser en registrering i Schengens informationssystem som behandlas av Polismyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen, Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten och Åklagarmyndigheten.

Konsekvenser

Regeringen anför att förslagen kan antas få positiva effekter på bekämpningen av brott som är riktade mot EU:s finansiella intressen.

Eppo finansieras genom EU:s allmänna budget. De medlemsstater som inte deltar i det fördjupade samarbetet om Eppo åtnjuter en justering av det belopp som medlemsstaterna betalar in av egna medel. Regeringen konstaterar att vid ett svenskt deltagande i Eppo kommer Sverige inte längre att erhålla justeringen vid inbetalning av EU-avgiften. Det kommer att öka den svenska EU-avgiften med ca 20 miljoner kronor årligen.

För Ekobrottsmyndigheten och Åklagarmyndigheten kan förslagen medföra vissa kostnadsökningar. Dessa kostnadsökningar kommer att rymmas inom myndigheternas befintliga ekonomiska ramar enligt regeringens bedömning. De eventuella kostnadsökningar som kan uppkomma för andra myndigheter bedöms också rymmas inom dessa myndigheters befintliga ekonomiska ramar.

Ikraftträdande

Regeringen föreslår att den nya lagen och övriga lagändringar ska träda i kraft den dag som regeringen bestämmer.

För att Sverige ska uppfylla kraven för det fördjupade samarbetet om Eppo behöver den nationella lagstiftning som krävs enligt Eppoförordningen finnas på plats. Regeringen anför att ikraftträdandet av den nationella lagstiftningen bör samordnas med ikraftträdandet av Eppoförordningen. Det är kommissionen, som efter Sverige anmält sin avsikt att delta i Eppo, beslutar när Eppoförordningen träder i kraft i Sverige (artikel 331.1 EUF-fördraget). För att dessa datum enkelt ska kunna samordnas bör författningsförslagen därför träda i kraft den dag som regeringen bestämmer.

Utskottets ställningstagande

Propositionen har inte lett till några motionsyrkanden eller andra invändningar under utskottsbehandlingen. Utskottet anser att regeringens lagförslag är ändamålsenligt utformade och att de bör antas av riksdagen.

Särskilda yttranden

1. Sveriges deltagande i Europeiska åklagarmyndigheten (SD)

Richard Jomshof (SD), Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Pontus Andersson Garpvall (SD) anför:

Sverigedemokraterna har tidigare varit kritiska till ett svenskt deltagande i den Europeiska åklagarmyndigheten (Eppo) eftersom vi i grunden anser att en åklagares befogenheter att väcka åtal primärt ska vara förbehållet nationella myndigheter. Vi har även uttryckt oro över att Eppos mandat kan komma att utvidgas till fler brottskategorier och därmed undergräva nationell kompetens och effektivitet.

När det gäller kampen mot korruption, bedrägerier och liknande brott med EU-medel ser vi dock att det genom Eppos samarbetsform kan finnas ett mervärde och att Sverige enligt nuvarande utformning av Eppos mandat kan gynnas av att delta. Vi menar dock att Sveriges deltagande bör utvärderas över tid och att Sverige inte ska delta om Eppos mandat utvidgas på ett sätt som försvårar arbetet för våra nationella myndigheter.

2. Sveriges deltagande i Europeiska åklagarmyndigheten (V)

Gudrun Nordborg (V) anför:

Regeringen föreslår i den aktuella propositionen att Sverige ska delta i den Europeiska åklagarmyndigheten (Eppo). Eftersom det finns både för- och nackdelar med förslaget väljer jag att lämna detta särskilda yttrande.

Jag anser att det är viktigt att rättsväsendet har tillräckliga och rätt resurser för att bekämpa bl.a. bedrägerier och korruption. Eftersom dessa brott ofta är gränsöverskridande krävs även ett samarbete mellan EU-länderna. Ett sådant arbete bedrivs inom polissamarbetet Europol och Eurojust. Brott mot EU:s finansiella intressen handlar i grunden om brott mot de enskilda medlemsländerna och är ett stort slöseri med skattepengar. Det är därför av stor vikt att dessa brott utreds på ett effektivt och rättssäkert sätt.

Ett deltagande i Eppo innebär dock en maktöverföring till EU. Exempel på brott som kan ligga inom Eppos behörighet är bedrägeri, penningtvätt, korruption och mutbrott. Även vissa gränsöverskridande skattebrott avseende mervärdesskatt omfattas av Eppos behörighet. Jag anser att det är av synnerlig vikt att begränsningen av Eppos befogenhet till ”brott som skadar EU:s ekonomiska intressen” består även framöver.

Jag anser även att det är problematiskt att den tillsyn över åklagares verksamhet som Riksdagens ombudsmän, överåklagare och Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden bedriver, inte kommer att omfatta Eppo och dess åklagare. Det finns förvisso andra kontrollmekanismer i Eppo-förordningen som kommer att gälla för Eppos verksamhet. Europeiska datatillsynsmannen

kommer att utöva tillsyn över den personuppgiftsbehandling som utförs av Eppo och dess åklagare. Riksdagens ombudsmän och Justitiekanslern pekar i sina remissvar på att lagstiftaren i Finland har gjort en annan bedömning än utredningen i frågan om vilken nationell tillsyn som är möjlig över Eppo-åklagare. En nationell tillsyn skulle dock, som utredningen och regeringen skriver, vara förenad med en rad både principiella och praktiska svårigheter eftersom Eppoåklagarna bl.a. kommer att vara belagda med tystnadsplikt och Eppos lokaler och byggnader varken får genomsökas, beslagtas, konfiskeras eller exproprieras. Slutsatsen blir att även om en sådan begränsad tillsynsmöjlighet införs nationellt kommer den inte att kunna utövas på ett rimligt sätt. Bl.a. Sveriges Advokatsamfund har gjort bedömningen att det är svårt att se någon annan lösning än att undanta de svenska åklagarna vid Eppo från nationell tillsyn om Sverige ska delta i Eppo. De svenska bestämmelserna om handlingsoffentlighet, sekretess och meddelarfrihet kommer inte att gälla för handlingar och uppgifter hos Eppo, även om de förvaras i Sverige. Att offentlighetsprincipen som är grundläggande för Sverige inte gäller inom EU eller dess institutioner är ett problem som inte enbart gäller för Eppo. Jag avser att tillsammans med mina kollegor i EU-parlamentet fortsätta att driva på arbetet för ett mer transparent EU.

Vidare kommer bestämmelser i Eppo-förordningen om Eppos rättsliga ansvar och skadestånd att bli direkt tillämpliga vid ett svenskt deltagande i Eppo och få företräde framför svensk rätt. Det innebär t.ex. att skadeståndslagen inte tillämpas gentemot Eppo när myndigheten eller dess anställda har vållat skada. Statens ersättningsansvar enligt lagen om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder gäller inte heller när Eppo-åklagare har fattat beslut om anhållande, reseförbud eller anmälningsskyldighet. Jag noterar att bl.a. Justitiekanslern anser att den föreslagna ordningen kommer att innebära försämringar för enskilda och att det finns risk för tillämpnings-svårigheter.

Jag väljer dock sammanfattningsvis att inte yrka avslag på propositionen. Jag kommer dock noga följa frågan om Eppos arbete och utveckling och vid behov återkomma med förslag till åtgärder.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2023/24:87 Sveriges deltagande i Europeiska åklagarmyndigheten:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om Sveriges deltagande i Europeiska åklagarmyndigheten.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i rättegångsbalken.
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:1920) om allmän löneavgift.
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialavgiftslagen (2000:980).
5. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i brottsdatalagen (2018:1177).
6. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område.
7. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2018:1694) om Tullverkets behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område.
8. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2018:1695) om Kustbevakningens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område.
9. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2018:1696) om Skatteverkets behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område.
10. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2018:1697) om åklagarväsendets behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om Sveriges deltagande i Europeiska åklagarmyndigheten

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens innehåll

1 § Denna lag innehåller kompletterande bestämmelser till rådets förordning (EU) 2017/1939 av den 12 oktober 2017 om genomförande av fördjupat samarbete om inrättande av Europeiska åklagarmyndigheten, här benämnd Eppo-förordningen.

Åklagarnas ställning och befogenheter

2 § Den svenska europeiska åklagaren vid Europeiska åklagarmyndigheten har ställning som särskild åklagare. Åklagaren har samma befogenheter som en allmän åklagare när han eller hon genomför utredningen enligt artikel 28.4 i Eppo-förordningen.

3 § De svenska europeiska delegerade åklagarna har ställning som särskilda åklagare. Åklagarna har samma befogenheter som allmänna åklagare när de utför uppgifter för Europeiska åklagarmyndigheten.

Uppgiftslämnande vid sekretess och partsinsyn

4 § En uppgift för vilken sekretess gäller enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) får lämnas ut till Europeiska åklagarmyndigheten om uppgiften i motsvarande fall skulle få lämnas ut till en svensk åklagarmyndighet.

5 § När Europeiska åklagarmyndigheten handlägger en förundersökning gäller inte 23 kap. 18 § andra stycket eller 23 kap. 18 a § andra stycket rättegångsbalken i fråga om begränsningar i rätten att ta del av det som förekommer vid en förundersökning som följer av 10 kap. 3 och 3 a §§ offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). I stället gäller de begränsningar som anges i 6 och 7 §§.

6 § Sekretess hindrar inte att en enskild som är part i ett ärende och som på grund av sin partsställning har rätt till insyn i handläggningen, tar del av en handling eller annat material i ärendet. En sådan handling eller ett sådant material får dock inte lämnas ut till parten i den utsträckning det av hänsyn till det intresse som sekretessen ska skydda är av synnerlig vikt att en sekretessbelagd uppgift i materialet inte röjs. I sådana fall ska Europeiska åklagarmyndigheten på annat sätt lämna parten upplysning om vad materialet innehåller i den utsträckning det behövs för att parten ska

kunna ta till vara sin rätt och det kan ske utan allvarlig skada för det intresse som sekretessen ska skydda.

Sekretess hindrar aldrig att en part i ett ärende tar del av ett beslut i ärendet. Inte heller innebär sekretess någon begränsning i en parts rätt enligt rättegångsbalken att få del av alla omständigheter som läggs till grund för avgörande i ett ärende.

7 § När en misstänkt och försvararen enligt 23 kap. 18 a § första stycket rättegångsbalken har underrättats om rätten att ta del av det som har förekommit vid en förundersökning, gäller begränsningarna i 6 § första stycket i fråga om rätten att ta del av en handling eller något annat material endast om

1. det är fråga om en uppgift som inte har betydelse för beslutet i åtalsfrågan, och

2. det står klart att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför den misstänktes intresse av att ta del av uppgiften.

Första stycket gäller även efter beslut om åtal och fram till dess att åtalet slutligt har prövats, eller saken slutligt har avgjorts på annat sätt.

Anställningsfrågor för svenska europeiska delegerade åklagare

8 § Svenska europeiska delegerade åklagare ska vara anställda i det svenska åklagarväsendet. Anställningen som svensk europeisk delegerad åklagare utgör inte en otillåten bisyssla enligt 7 § lagen (1994:260) om offentlig anställning.

9 § Svenska europeiska delegerade åklagare ska till sin svenska anställningsmyndighet anmäla frånvaro från sin befattning i Europeiska åklagarmyndigheten och ange orsaken till frånvaron samt anmäla när de åter arbetar i sin befattning.

Denna lag träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

2 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 8 § rättegångsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

8 §¹

För särskilda åklagare gäller vad som är föreskrivet för dem.

Ingen annan särskild åklagare än justitiekanslern *eller* en justitieombudsman får besluta att åtal *skall* väckas *eller fullföljas* i Högsta domstolen.

Ingen annan särskild åklagare än justitiekanslern, en justitieombudsman *eller en åklagare enligt 2 eller 3 § lagen (2024:000) om Sveriges deltagande i Europeiska åklagarmyndigheten* får besluta att åtal *ska* väckas i Högsta domstolen *eller överklaga dit*.

Det som sägs om jäv i 6 § första-tredje styckena gäller för särskilda åklagare.

Denna lag träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

¹ Senaste lydelse 2001:280.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1920) om allmän löneavgift

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1994:1920) om allmän löneavgift ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Den som enligt 2 kap. socialavgiftslagen (2000:980) ska betala arbetsgivaravgifter ska för varje år betala allmän löneavgift. Löneavgiften beräknas på det underlag som gäller för arbetsgivaravgifter enligt socialavgiftslagen.

I underlaget enligt första stycket ska dock inte ingå ersättning till sådana personer som avses i 2 kap. 27 § socialavgiftslagen.

I underlaget enligt första stycket ska dock inte ingå

1. ersättning till sådana personer som avses i 2 kap. 27 § socialavgiftslagen, *eller*

2. *sådan ersättning som avses i 2 kap. 3 § andra stycket socialavgiftslagen.*

Denna lag träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

¹ Senaste lydelse 2023:787.

4 Förslag till lag om ändring i socialavgiftslagen (2000:980)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 3 § socialavgiftslagen (2000:980) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

3 §¹

Bestämmelsen i 1 § första stycket ska inte tillämpas om en annan avgiftspliktig ersättning än sådan förmån som avses i 1 § andra stycket utges av en fysisk person som är bosatt utomlands eller en utländsk juridisk person och ersättningen har sin grund i en anställning i Sverige hos någon annan än den som har utgett ersättningen. I sådant fall ska arbetsgivaravgifter i stället betalas av den hos vilken mottagaren är eller har varit anställd i Sverige.

Första stycket och 1 § första stycket ska inte tillämpas på ersättning som utges av Europeiska åklagarmyndigheten till en svensk europeisk delegerad åklagare enligt rådets förordning (EU) 2017/1939 av den 12 oktober 2017 om genomförande av fördjupat samarbete om inrättande av Europeiska åklagarmyndigheten. I sådant fall ska arbetsgivaravgifter betalas av den svenska myndighet där den svenska europeiska delegerade åklagaren är anställd. Arbetsgivaravgifter ska beräknas på en avgiftspliktig ersättning som motsvarar den avgiftspliktiga ersättning åklagaren skulle ha haft om åklagaren enbart arbetat för den svenska myndigheten.

Denna lag träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

¹ Senaste lydelse 2017:1213.

5 Förslag till lag om ändring i brottsdatalagen (2018:1177)

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 2 § brottsdatalagen (2018:1177) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap. 2 §

Personuppgifter som en svensk myndighet har fått från en annan medlemsstat får överföras till ett tredjeland eller en internationell organisation endast om den medlemsstat som lämnat uppgifterna till en svensk myndighet har medgett att de överförs.

Om medgivandet på grund av tidsbrist inte kan inhämtas i förväg, får personuppgifter ändå överföras om det är nödvändigt för att avvärja en omedelbar och allvarlig fara för allmän säkerhet. Detsamma gäller om det är nödvändigt för att avvärja en omedelbar och allvarlig fara för andra väsentliga intressen för Sverige eller någon annan medlemsstat.

För personuppgifter som en svensk myndighet har fått från Europeiska åklagarmyndigheten gäller artikel 80.3 i rådets förordning (EU) 2017/1939 av den 12 oktober 2017 om genomförande av fördjupat samarbete om inrättande av Europeiska åklagarmyndigheten.

Denna lag träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

6 Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 8 och 9 §§ lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

8 §

Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket har, trots sekretess enligt 21 kap. 3 § första stycket och 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), rätt att ta del av personuppgifter som har gjorts gemensamt tillgängliga med stöd av 3 kap. 2 §, om den mottagande myndigheten behöver uppgifterna för ett syfte som anges i 1 kap. 2 § brottsdatalagen (2018:1177).

Europeiska åklagarmyndigheten har enligt 4 § lagen (2024:000) om Sveriges deltagande i Europeiska åklagarmyndigheten rätt att ta del av uppgifterna enligt första stycket. Denna rätt inskränks inte av vad som anges i 18 kap. 1 och 17 §§ offentlighets- och sekretesslagen.

Första stycket gäller inte uppgifter som behandlas i särskilda register enligt 5 kap.

Första och andra styckena gäller inte uppgifter som behandlas i särskilda register enligt 5 kap.

9 §

Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen har, trots sekretess enligt 21 kap. 3 § första stycket och 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), rätt att ta del av uppgifter om huruvida personer förekommer i sådana register över dna-profiler som regleras i 5 kap., om den mottagande myndigheten behöver uppgifterna för ett syfte som anges i 1 kap. 2 § brottsdatalagen (2018:1177).

Europeiska åklagarmyndigheten har enligt 4 § lagen (2024:000) om Sveriges deltagande i Europeiska åklagarmyndigheten rätt att ta del av uppgifterna enligt första stycket. Denna rätt inskränks inte av vad som anges i 18 kap. 1 och 17 §§ offentlighets- och sekretesslagen.

Denna lag träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

7 Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1694) om Tullverkets behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 8 § lagen (2018:1694) om Tullverkets behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

8 §

Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Kustbevakningen och Skatteverket har, trots sekretess enligt 21 kap. 3 § första stycket och 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), rätt att ta del av personuppgifter som har gjorts gemensamt tillgängliga med stöd av 3 kap. 2 §, om den mottagande myndigheten behöver uppgifterna för ett syfte som anges i 1 kap. 2 § brottsdatalagen (2018:1177).

Europeiska åklagarmyndigheten har enligt 4 § lagen (2024:000) om Sveriges deltagande i Europeiska åklagarmyndigheten rätt att ta del av uppgifterna enligt första stycket. Denna rätt inskränks inte av vad som anges i 18 kap. 1 och 17 §§ offentlighets- och sekretesslagen.

Denna lag träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

8 Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1695) om Kustbevakningens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 7 § lagen (2018:1695) om Kustbevakningens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

7 §

Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket och Skatteverket har, trots sekretess enligt 21 kap. 3 § första stycket och 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), rätt att ta del av personuppgifter som har gjorts gemensamt tillgängliga med stöd av 3 kap. 2 §, om den mottagande myndigheten behöver uppgifterna för ett syfte som anges i 1 kap. 2 § brottsdatalagen (2018:1177).

Europeiska åklagarmyndigheten har enligt 4 § lagen (2024:000) om Sveriges deltagande i Europeiska åklagarmyndigheten rätt att ta del av uppgifterna enligt första stycket. Denna rätt inskränks inte av vad som anges i 18 kap. 1 och 17 §§ offentlighets- och sekretesslagen.

Denna lag träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

9 Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1696) om Skatteverkets behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 8 § lagen (2018:1696) om Skatteverkets behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

8 §

Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Kustbevakningen och Tullverket har, trots sekretess enligt 21 kap. 3 § första stycket och 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), rätt att ta del av personuppgifter som har gjorts gemensamt tillgängliga med stöd av 3 kap. 2 §, om den mottagande myndigheten behöver uppgifterna för ett syfte som anges i 1 kap. 2 § brottsdatalagen (2018:1177).

Europeiska åklagarmyndigheten har enligt 4 § lagen (2024:000) om Sveriges deltagande i Europeiska åklagarmyndigheten rätt att ta del av uppgifterna enligt första stycket. Denna rätt inskränks inte av vad som anges i 18 kap. 1 och 17 §§ offentlighets- och sekretesslagen.

Denna lag träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

10 Förslag till lag om ändring i lagen (2018:1697) om åklagarväsendets behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 6 § lagen (2018:1697) om åklagarväsendets behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

6 §

Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket har, trots sekretess enligt 21 kap. 3 § första stycket och 35 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), rätt att ta del av personuppgifter som har gjorts gemensamt tillgängliga med stöd av 3 kap. 2 §, om den mottagande myndigheten behöver uppgifterna för ett syfte som anges i 1 kap. 2 § brottsdatalagen (2018:1177).

Europeiska åklagarmyndigheten har enligt 4 § lagen (2024:000) om Sveriges deltagande i Europeiska åklagarmyndigheten rätt att ta del av uppgifterna enligt första stycket. Denna rätt inskränks inte av vad som anges i 18 kap. 1 och 17 §§ offentlighets- och sekretesslagen.

Denna lag träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.